

**Προσοχή! Οι σημαντικές εξελίξεις στο Αιγαίο είναι μπροστά
μας**
του Λεωνίδα Οικονομόπουλου*

Από την δεκαετία του '50 και μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, άρχισε η αντιπαράθεση Ελλάδος - Τουρκίας με τελείως διαφορετικό περιεχόμενο από ό,τι ήταν προ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Κατά τις πρώτες δεκαετίες, οι κύριες αντιπαλότητες σχετίζονταν με το Κυπριακό και την ελληνική μειονότητα στην Τουρκία, ενώ από την δεκαετία του '70 προστέθηκαν και άλλα θέματα με πολύπλοκες νομικές και διεθνείς διαστάσεις, όπως είναι η υφαλοκρηπίδα, η αποστρατικοποίηση των ανατολικών νησιών του Αιγαίου και της Δωδεκανήσου, καθώς και αυτό του εναερίου χώρου.

Μέσα σε αυτό το πλέγμα των διαφορών και απαιτήσεων, η Τουρκία εμφάνισε με οργανωμένο σχεδιασμό και άλλα προβλήματα, όπως αυτό

των γκρίζων ζωνών, της προστασίας της μειονότητας, την νομική διάσταση των βραχονησίδων, χωρίς όμως να «βάζει ποτέ στο τραπέζι» την έννοια της ΑΟΖ, καθ' όσον οι μετοχές της σε αυτόν τον τομέα δεν είναι υψηλές.

Όμως τώρα, στο γεωπολιτικό πεδίο, υπάρχει μία σοβαρή αλλαγή, η οποία δεόντως πρέπει να αξιολογηθεί, και αυτή σχετίζεται με την αλλαγή των σχέσεων ΗΠΑ-Τουρκίας. Ενώ μέχρι προσφάτως οι ΗΠΑ υποστήριζαν γενικώς την Τουρκία, από την υπόθεση του πλοίου «Μαβί Μαρμαρά» και την συμπεριφορά της Τουρκίας ως προστάτη του παλαιστινιακού λαού, οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις συνεχώς επιδεινώνονται, με διαφορετικές αιτίες και αφορμές κάθε φορά.

Τελευταία αφορμή, η αγορά των πυραύλων S-400 από την Ρωσία. Η τουρκική πολιτική ηγεσία, γεμάτη αυτοπεποίθηση, παίζει και θέλει να παίξει, έναν μεγαλύτερο ρόλο, από ό,τι το επίπεδο της χώρας το επιτρέπει. Σε αυτές τις περιπτώσεις ιστορικώς έχει αποδειχθεί ότι «κερδίζεις μάχες» αλλά στο τέλος χάνεις τον πόλεμο.

Οι ΗΠΑ πάντα είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ανατ. Μεσόγειο και την Μ. Ανατολή και διαχρονικώς το επίκεντρο του ενδιαφέροντός τους ήταν η ασφάλεια του κράτους του Ισραήλ. Τα τελευταία δέκα χρόνια ο εντοπισμός μεγάλων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε συνδυασμό και με τα φαινόμενα της «Αραβικής Άνοιξης» έκανε τα πράγματα πιο περίπλοκα, με παλαιότερες συμμαχίες να καταρρέουν, ενώ δημιουργούνται δυναμικές για νέες συμφωνίες.

Η περίπτωση της Τουρκίας είναι διαφορετική. Ενώ η συμπεριφορά της είναι τέτοια που την θέτει εκτός των σχεδιασμών των ΗΠΑ, οι τελευταίες σε καμία περίπτωση δεν θα την αφήσουν να χαθεί για τα συμφέροντά τους. Είναι μακρύς ο κατάλογος των λόγων, που καθιστά απαραίτητη την Τουρκία για τα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Η φωτογραφία του προέδρου Τραμπ να συνδιαλέγεται με τον Τούρκο Υπουργό των Οικονομικών και γαμβρό του Ερντογάν, Μπεράτ Αλμπαϊράκ, επί μία και πλέον ώρα, τα λέει όλα. Ουδέποτε υπουργός, ακόμα και μεγάλης χώρας, είχε συνομιλία διεξοδική με πρόεδρο των ΗΠΑ,, πλην εθιμοτυπικών επισκέψεων. Αργότερα ο Τούρκος Υπουργός, είχε συνάντηση με τον Υπουργό των ΗΠΑ Στήβεν Μνούτσιν και κατόπιν με τον σύμβουλο του Λευκού Οίκου και πανίσχυρο γαμβρό του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσερ.

Οι ΗΠΑ για την Τουρκία θα χρησιμοποιούν την τακτική «μαστίγιο και καρότο» ακόμα και σε ακραίες μορφές.

Στους χειρισμούς αυτούς οι ΗΠΑ εντάσσουν και την Ελλάδα σε χώρα πρώτης γραμμής, που για τα συμφέροντα της χώρας μας είναι γενικώς θετικό. Δεν πρέπει να παραβλέπεται όμως και η εμπειρία της χώρας μας από παρόμοιο ρόλο που θέλησε να παίξει με την εκστρατεία της Ουκρανίας το 1919, και την «εν συνεχεία» ενέργεια της χώρας μας στην Μικρά Ασία με καταστροφικά αποτελέσματα.

Ο ρόλος αυτός είναι γεμάτος από θετικές προκλήσεις, αλλά υπάρχουν και αρκετοί κίνδυνοι. Προκειμένου η χώρα να βελτιστοποιήσει τα θετικά και ελαχιστοποιήσει τα αρνητικά, θα πρέπει δεόντως να προετοιμαστεί και τα παρακάτω είναι απαραίτητα για αυτό.

1. Συνεννόηση και συνεργασία των πολιτικών δυνάμεων, προσδιορισμό εθνικών στόχων και των ορίων τους (μέγιστο-ελάχιστο), κατάγραφή πιθανών σεναρίων, τρόπους δικών μας αντιδράσεων.

2. Στενή συνεργασία με την Κυπριακή Δημοκρατία, ως κράτος με κράτος και όχι με την ανώριμη θεώρηση της «Μητρός Πατρίδος». Η εξαγγελία και στη συνέχεια η εφαρμογή του «Δόγματος Ενιαίου Αμυντικού Χώρου», με την γνωστή μεγαλοστομία χωρίς ακριβές περιεχόμενο και, το χειρότερο, χωρίς βούληση εφαρμογής και δυνατότητες υποστήριξης και με τις υπερβολές των ΜΜΕ, θα πρέπει να έχει ωριμάσει τις σχέσεις Ελλάδος-Κυπριακής Δημοκρατίας.

3. Ενημέρωση και προετοιμασία της κοινωνίας για το τι «μέλλει γενέσθαι» όχι μόνο ως προς τις θετικές συνέπειες αλλά και ως προς τις αρνητικές, που είναι απίθανο να μην υπάρξουν έστω και με θετική έκβαση κάθε σεναρίου.

4. Συνεργασία με τα ΜΜΕ για σωστή και ολοκληρωμένη ενημέρωση. Εκπαίδευση των ΜΜΕ για αυτοπεριορισμό και αυτοσυγκράτηση. Θα είναι τραγικό για την χώρα, η κοινωνία να ενθουσιάζεται και να πιέζει την πολιτική ηγεσία με υπερβολές ή ανύπαρκτες επιθυμίες και η όποια πολιτική ηγεσία να σύρεται χωρίς υπευθυνότητα και ενθουσιασμό.

5. Βαθιά μελέτη του πλέγματος των Ελληνο-Ρωσικών σχέσεων και των επιπτώσεων σε αυτές από την εξέλιξη και έκβαση των πιθανών σεναρίων, δεδομένου ότι αυτές θα δοκιμασθούν. Επισημαίνεται ότι στο δικομματικό νομοσχέδιο των γερουσιαστών Μενέντεζ και Ρούμπιο, που πρόκειται να ψηφιστεί από την Γερουσία και αποτελείται από δέκα εννέα σελίδες, πουθενά δεν αναφέρεται ως απειλή η Τουρκία, αλλά με σαφήνεια περιγράφονται ως απειλές η Ρωσία, το Ιράν και τρομοκρατικές

δυνάμεις (Χεζμπολάχ). Το νομοσχέδιο δίνει το νομικό πλαίσιο των στόχων και των επιδιώξεων των ΗΠΑ στην περιοχή.

6. Συντονισμός της εκτελεστικής εξουσίας σε ό,τι αφορά στα πιθανά γεωπολιτικά σενάρια. Ιδιαίτερως τα Υπουργεία Εξωτερικών και Εθνικής Αμύνης, καθ' όσον αυτά θα σηκώσουν όλο το βάρος των εξελίξεων. Ιδιαίτερως, δε, οι Ένοπλες Δυνάμεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στο έργο τους, αφήνοντας κατά μέρος κάθε άλλη δραστηριότητα που δεν θα σχετίζεται με τον ρόλο της χώρας, όπως δραστηριότητες δημοσίων σχέσεων, που τα τελευταία χρόνια απορροφούν το σύνολο του χρόνου, του ενδιαφέροντος και της προσοχής τους.

7. Ψυχολογική και λοιπή προετοιμασία της ηγεσίας και της κοινωνίας στην καθόλου απίθανη περίπτωση οι ΗΠΑ-Ισραήλ να τα «βρουν» με την Τουρκία, δεδομένου ότι οι χώρες αυτές δεν θέλουν να χαθεί η χώρα αυτή.

8. Την τελευταία δεκαετία η δοκιμασία της χώρας, από την οικονομική κρίση και τα Μνημόνια, απορρόφησε όλη την σκέψη και την ενέργεια των Ηγεσιών στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Τούτο έχει δημιουργήσει ένα έλλειμμα τεχνογνωσίας χειρισμού εθνικών, διεθνών και γεωπολιτικών θεμάτων. Τρανό παράδειγμα ο χειρισμός της Συμφωνίας των Πρεσπών – δεν αναφέρομαι στην ουσία της συμφωνίας – έγινε κατά ερασιτεχνικό τρόπο, γεγονός που πολλαπλασίασε τα προβλήματα υπογραφής και εφαρμογής της.

Αντιθέτως, η τουρκική ηγεσία έχει μεγάλη εμπειρία στον χειρισμό γεωπολιτικών θεμάτων σε υψηλό επίπεδο, ερχόμενη σε επαφή με μεγάλους παίκτες της διεθνούς σκηνής είτε με συμμαχίες είτε με εχθρότητες, όπως ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, ΕΕ, Ισραήλ, Ιράν, Σαουδική Αραβία κλπ. Η παράμετρος αυτή δεν πρέπει να παραγνωρίζεται.

Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί, ότι στην επόμενη πενταετία θα υπάρξουν σημαντικές εξελίξεις στις περιοχές Αιγαίου, Ανατ. Μεσογείου, Βαλκανίων και Ευξείνου Πόντου. Η χώρα ομονοούσα, ενημερωμένη και υποψιασμένη, να προχωρήσει με σωφροσύνη και αποφασιστικότητα και, οι εξελίξεις που έρχονται, να την εύρουν προετοιμασμένη και με αυτόπεποίθηση.

*** Ο κ. Λεωνίδας Οικονομόπουλος είναι αντιστράτηγος ε.α.**